

## Trafikutskottets yttrande

1981/82:2 y

### om transportstöd och trafikplanering

#### *Till arbetsmarknadsutskottet*

Genom beslut den 30 mars 1982 har arbetsmarknadsutskottet berett trafikutskottet tillfälle att yttra sig över vissa motionsyrkanden som framlagts med anledning av proposition 1981/82:113 om program för regional utveckling och resurshushållning, nämligen 1981/82:2341 (c), 1981/82:2352 (s) yrkandena 57—60, 63 och 64, 1981/82:2357 (s) samt 1981/82:2358 (fp) yrkande 1.

Trafikutskottet får med anledning härav anföra följande.

#### **Transportstöd**

I motion 1981/82:2352 (partimotion s) yrkas att transportstöd skall utgå till företag i Norrlands kustregion som arbetar under samma förutsättningar som inlandssågverken, att transportstöd skall utgå för hyvlade trävaror, att transportstöd skall utgå för järn- och stålprodukter och att riksdagen till anslaget Transportstöd för Norrland m. m. anvisar ytterligare 30 milj. kr. Vidare föreslås att fraktstöd lämnas med följande procentandelar för de olika delarna av stödområdet:

|                                                                                                                                                        |      |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|
| Inlandskommunerna i Norrbottens och Västerbottens län samt Strömsunds kommun i Jämtlands län (kommuner i transportstödszon 5), vid avstånd över 70 mil | 50 % |
| Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län, övriga delar                                                                                             | 35 % |
| Västernorrlands län                                                                                                                                    | 25 % |
| De delar av Värmlands, Kopparbergs och Gävleborgs län som omfattas av transportstödet                                                                  | 15 % |

I motion 1981/82:2341 (c) yrkas att riksdagen beslutar om en ändring av transportstödet i enlighet med vad som anförts i motionen. Enligt motionärerna innebär det nyligen fattade riksdagsbeslutet betydande försämringar av transportstödet. Vissa företag kommer i en konkurrenssituation som gör att deras fortsatta existens riskeras. Det gäller exempelvis de mindre sågverken i kustregionen. Transportrådets tolkning av riksdagsbeslutet att undanta hyvlade trävaror från rätten till transportstöd kommer icke att främja den stimulans till vidareförädling som var avsedd. Motionärerna yrkar vidare att fraktstödet för stålverken bibehålls och att stöd för de olika delarna av stödområdet utgår med samma procentandelar som föreslås i motion 1981/82:2352 (partimotion s).

I motion 1981/82:2358 (fp) yrkas att riksdagen begär att regeringen granskar konsekvenserna av nuvarande avgränsningsregler för transportstödet, varefter ett nytt förslag föreläggs riksdagen. Enligt motionären innebar riksdagsbeslutet i november 1981 en försvagning av transportstödet. Möjligheten för vissa sågverk att söka dispens innebär en alltför stor osäkerhet för företagen. Beslutet att undanta järn- och stålprodukter från uttransportstöd har bl. a. medfört att Plannja AB i Luleå, som är den mest högförädlade delen av SSAB:s verksamhet i Luleå fått vidkännas en avsevärd fördröjning av sina produkter. Detta kan enligt motionen inte ha varit riksdagens mening.

Riksdagen fattade den 25 november 1981 beslut om nya regler för transportstödet (prop. 1981/82:30 bil. 3, TU 1981/82:5, rskr 1981/82:42). Beslutet innebar bl. a. en reduktion av antalet transportstödszoner, att lägsta bidragsberättigade transportavstånd höjdes till 251 km och att vissa varugrupper uteslöts från möjligheten att få stöd. De nya reglerna beräknades medföra besparingar på 50 milj. kr.

Utskottet behandlade samtliga nu aktuella motionsyrkanden — förutom kravet att hyvlade trävaror skall få stöd — i sitt betänkande TU 1981/82:5. Beträffande sågade trävaror framhöll utskottet att de problem som kan uppkomma för vissa företag bör, inom ramen för de angivna besparingarna, kunna lösas genom bemyndigandet för regeringen eller den myndighet som regeringen utser att avgränsa de områden för vilka stödet till sågade trävaror skall slopas.

Att uttransportstödet slopades för järn- och stålprodukter motiverades dels av att administrativa förenklingar kunde uppnås, dels av att stödet till dessa företag torde sakna betydelse från lokaliseringssynpunkt.

Utskottet beräknade att det förslag till bidragssatser och stödområdesindelning, som nu på nytt föreslås i motionerna 1981/82:2352 (partimotion s) och 1981/82:2341 (c), skulle innebära merkostnader på ca 25 milj. kr. i förhållande till regeringsförslaget. Detta ansågs inte kunna accepteras av statsfinansiella skäl. Utskottet ansåg vidare att regeringsförslaget, genom att ta särskild hänsyn till de nordligaste och inre delarna av landet var regionalpolitiskt effektivare.

De nya reglerna för transportstödet trädde i kraft den 1 mars 1982. Utskottet, som vidhåller sin uppfattning i här berörda frågor, anser att erfarenheter av de nya bestämmelserna bör avvaktas innan ytterligare förändringar vidtas.

Beträffande kravet att stöd även skall utgå till hyvlade trävaror vill utskottet framhålla att riksdagsbeslutet innebar att stöd till sågade produkter i princip endast skall lämnas till företag i stödområdets inland. Transportrådet har därför gett ut nya tillämpningsföreskrifter i vilka bl. a. angivits inom vilka kommuner stöd till sågade trävaror fortfarande kan lämnas. I begreppet sågade trävaror har även innefattats hyvlade och andra lågförädlade trävaror. Stödet finns kvar i hela stödområdet för mer

förädlade produkter baserade på rundvirke. Enligt utskottets mening strider inte transportrådets föreskrifter mot riksdagsbeslutet som bl. a. innebär att kravet på vidareförädling skärptes för att stöd skall kunna lämnas. Hyvling av sågade trävaror kan inte anses vara någon längre driven form av förädling.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionerna 1981/82:2341 (c), 1981/82:2352 (partimotion s) yrkandena 57, 58, 59, 60 och 64, 1981/82:2358 (fp) yrkande 1.

I motion 1981/82:2357 (s) yrkas att riksdagen beslutar uttala sig för att Hofors och Ockelbo kommuner inordnas i transportstödsområdet.

Med hänvisning till att riksdagen så sent som den 25 november 1981 beslutat om nya gränser för stödområdet avstyrks motionen.

### Trafikplanering

I motion 1981/82:2352 (partimotion s) yrkas vidare att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om trafikplanering. Enligt motionärerna har den viktiga samordningen mellan investeringarna i trafikgrenarna inbördes samt mellan trafikpolitiken och regionalpolitiken ej berörts i propositionen. Oklarheterna i hur planeringen skall bedrivas anses så stora att man kan tala om ett allvarligt avsteg från 1979 års trafikpolitiska beslut. Det besvärliga finansiella läge som råder medför enligt motionen att behovet av samordning mellan trafikgrenarna blivit än mer uttalat, att dubbelinvesteringar än mer måste undvikas och att varje trafikgrens fördelar därför måste utnyttjas på bästa sätt. En viktig förutsättning för att dessa mål skall kunna uppnås är en fortsatt trafikplanering på länsnivå. Behovet av att en långsiktig investeringsplanering hos fler trafikverk än vägverket kommer till stånd framhålls också.

I den trafikpolitiska propositionen framhölls att en utbyggd trafikplanering är värdefull för att trafikföretagen och samhället skall få underlag för trafik- och investeringsbeslut. Detta uttalande lämnades utan erinran från riksdagens sida (prop. 1978/79:99, TU 1978/79:18, rskr 1978/79:419). Utskottet anser liksom tidigare att trafikplaneringen har en viktig uppgift att fylla, bl. a. genom att ta fram det beslutsunderlag som behövs för att det trafikpolitiska beslutet skall kunna konkretiseras genom beslut på olika nivåer i samhället. Enligt utskottets mening är de uttalanden och förslag om trafikplaneringen som framförts i proposition 1981/82:113 väl förenliga med 1979 års trafikpolitiska beslut. Motion 1981/82:2352 (partimotion s) yrkande 63 avstyrks därför.

Stockholm den 15 april 1982

På trafikutskottets vägnar  
BERTIL ZACHRISSON

*Närvarande:* Bertil Zachrisson (s), Rolf Clarkson (m), Rolf Sellgren (fp), Nils Hjorth (s), Wiggo Komstedt (m), Rune Torwald (c), Birger Rosqvist (s), Filip Fridolfsson (m), Anna Wohlin-Andersson (c), Ove Karlsson (s), Eric Rejdnell (fp), Rune Johansson (s), Sten-Ove Sundström (s), Ingegärd Oskarsson (c) och Lars Hedfors (s).

## Avvikande meningar

1. Bertil Zachrisson, Nils Hjorth, Birger Rosqvist, Ove Karlsson, Rune Johansson, Sten-Ove Sundström och Lars Hedfors (alla s) anser

*dels* att den del i yttrandet under rubriken Transportstöd som börjar med "Utskottet behandlade" och slutar med "1981/82:2358 (fp) yrkande 1." bort ersättas med text av följande lydelse:

Utskottet anser i likhet med vad som framhålls i motion 1981/82:2352 (partimotion s) att det är orimligt att försämra transportstödet till de svaga regionerna på det sätt som gjorts i ett läge då sysselsättningen måste värnas och stärkas.

Utskottet tillstyrker därför att fraktstöd lämnas med de procentandelar för de olika delarna av stödområdet som föreslås i motionerna 1981/82:2352 (partimotion s) och 1981/82:2341 (c) vid transporter över 250 km. Därigenom kan ett system erhållas som ekonomiskt sett är mer fördelaktigt för företagen i stödområdet samtidigt som betydande administrativa förenklingar kan uppnås. Den nya stödområdesindelningen och de nya bidragssatserna bör införas så snart som möjligt, dock senast den 1 oktober 1982.

Riksdagsbeslutet i november 1981 innebär att transportstöd inte längre utgår till sågverk i kustregionerna. Detta betyder att ett antal mindre företag längs Norrlandskusten har uteslutits från möjligheten att erhålla stöd trots att de arbetar under samma förutsättningar som inlandssågverken. Utskottet tillstyrker därför förslaget att stöd bör utgå till de sågverk i Norrlands kustregion som har samma konkurrensförhållanden som inlandssågverken.

Med hänsyn till den betydelse fraktbidraget haft för konkurrensförhållandena mellan järn- och stålverken i Norrbotten och Mellansverige tillstyrker utskottet också förslaget att återinföra stödet för järn- och stålprodukter.

Transportrådet har tolkat riksdagsbeslutet på så sätt att hyvlade trävaror har innefattats i begreppet sågade trävaror. Det innebär att hyvlerierna längs Norrlandskusten går miste om transportstöd varvid sysselsättning och produktion kommer att hotas. En grundtanke med riksdagsbeslutet var att stimulera till vidareförädling. Eftersom hyvling av sågade trävaror innebär ett betydande mått av vidareförädling tillstyrker utskottet förslaget att riksdagen bör uttala att transportstöd även fortsättningsvis skall utgå för hyvlade trävaror.

För att så långt som möjligt undvika olägenheter för berörda företag bör de av utskottet föreslagna regelförändringarna vad avser sågade och hyvlade trävaror samt järn- och stålprodukter gälla fr. o. m. innevarande ansökningsperiod, dvs. mars—juni 1982.

För att täcka merkostnaderna för de av utskottet förordade förändringarna av transportstödet bör riksdagen såsom föreslås i motion 1981/82:2352 (partimotion s) till förslagsanslaget Transportstöd för Norrland m. m. anvisa ytterligare 30 milj. kr. för nästa budgetår. Utskottets ställningstagande innebär att motionerna 1981/82:2341 (c) och 1981/82:2352 (partimotion s) yrkandena 57, 58, 59, 60 och 64 tillstyrks.

Utskottet kan vidare instämma i syftet med motion 1981/82:2358 (fp) yrkande 1. Någon ytterligare översyn av transportstödet anser dock utskottet inte vara behövlig varför motionen i denna del avstyrks.

*dels* att den del i yttrandet under rubriken Trafikplanering som börjar med "I den" och slutar med "avstyrks därför." bort ersättas med text av följande lydelse:

Utskottet delar den uppfattning som framförs i motion 1981/82:2352 (partimotion s) att det är en allvarlig brist att den viktiga samordningen mellan investeringarna i trafikgrenarna inbördes samt mellan trafikpolitiken och regionalpolitiken ej har berörts i proposition 1981/82:113. Oklarheterna är så stora att man kan tala om ett allvarligt avsteg från 1979 års trafikpolitiska beslut som underströk betydelsen av trafikplanering på skilda nivåer i samhället.

Som motionärerna framhåller medför det statsfinansiella läget att behovet av samordning mellan trafikgrenarna blivit än mer uttalat, att dubbelinvesteringar måste undvikas och att varje trafikgrens fördelar måste utnyttjas på bästa sätt. Det är också angeläget att trafikpolitiken används för att stärka industrins konkurrenskraft och trygga sysselsättningen inte minst i de svagaste delarna av landet. En viktig förutsättning för att uppnå dessa mål är en fortsatt trafikplanering på länsnivå.

En sådan trafikplanering skulle enligt utskottets mening visa att den knappa medelstilldelningen till vägunderhållet framför allt drabbar glesbygdens invånare som får det allt svårare att ta sig till arbetet eller affärerna. Den knappa medelstilldelningen kommer också att medföra att ett stort antal av vägverkets arbetsområden i glesbygden blir nedläggningshotade med sysselsättningsproblem som följd.

En sådan trafikplanering skulle också visa att den typ av väginvesteringar som socialdemokraterna föreslagit i sin motion 1981/82:2133 om ökat byggande skulle medverka till att stärka sysselsättningen i skogslänen då de syftar till att förbättra den tunga industrins och då framför allt skogsindustrins transportförhållanden.

Av det anförda följer att utskottet tillstyrker motion 1981/82:2352 (partimotion s) yrkande 63.

2. Rolf Sellgren (fp) anser att den del i yttrandet under rubriken Transportstöd som börjar med "Utskottet behandlade" och slutar med "1981/82:2358 (fp) yrkande 1." bort ersättas med text av följande lydelse:

Utskottet delar den uppfattning som framförs i motionerna att riksdagsbeslutet inneburit en försvagning av transportstödet. Kritik måste enligt utskottets mening framför allt riktas mot beslutet att slopa transportstödet till sågade trävaror i kustregionen och vissa inlandskommuner. Detta har lett till en besvärande konkurrenssnedvridning mellan företag inom samma bransch och med samma avståndsproblem vilket kan medföra risk för nedläggning och produktionsbortfall för flera sågverk utmed den norrländska kusten. Som begärs i motion 1981/82:2358 (fp) bör därför regeringen granska konsekvenserna av de senaste ändringarna av transportstödet och återkomma till riksdagen med ett nytt förslag. Utskottet anser att det nya förslaget kostnadsmässigt bör hållas inom ramen för de av riksdagen anvisade medlen för transportstödet (prop. 1981/82:100, bil. 9, TU 1981/82:23, rskr 1981/82:219).

Utskottet är inte berett att, såsom föreslås i motionerna 1981/82:2341 (c) och 1981/82:2352 (partimotion s), förorda regeländringar av transportstödet som medför ökade statsutgifter.

Utskottets ställningstagande innebär att motion 1981/82:2358 (fp) yrkande 1 tillstyrks och motionerna 1981/82:2341 (c) och 1981/82:2352 (partimotion s) yrkandena 57, 58, 59, 60 och 64 avstyrks.